Gazi Üniversitesi
Kastamonu
Eğitim Dergisi

Gazi University
Kastamonu
Education Journal

MART 1999 CİLT: 7 NO: 1 ISSN 1300-8811 MARCH 1999 VOL: 7 NO: 1

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
KASTAMONU EĞİTİM DERGİSİ

GAZI UNIVERSITY
KASTAMONU EDUCATION JOURNAL

Gazi Üniversitesi
Kastamonu Eğitim
Dergisi

Gazi University
Kastamonu Education
Journal

Mart 1999 Cilt:7 No:1 ISSN 1300-8811 March 1999 Vol:7 No:1

İÇİNDEKİLER (CONTENTS)

Kastamonu Şehrinin Tarihî Gelişimi ve 1924/1925 Şehir Planı Üzerine Bir Değerlendirme ... Emin BAYDİL, B.Ünal İBRET ... 3

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Dicle Bölümünün Sıcaklık (Termik) Özellikleri ... Ülkü ESER ÜNALDI ... 19

Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye ve Mecmua-i Fünun ... Necdet HAYTA ... 31

Türkiye'de Rekreasyonel Amaçlı Kullanılan Yayla Yerleşmelerine Osmaniye'den İki Örnek: Zorkun ve Almanpınan Yaylaları ... B.Ünal İBRET ... 49

Okullar Konsülü Tarih 13-16 Projesi ve Tarih Eğitimine Katkıları ... Ş. Gülin KARABAĞ ... 67

Türkiye'de Tarih Öğretiminde Yeni Gelişmeler ve Hedefler ... Refik TURAN ... 75

Cumhuriyet'in 75. Yılında Atatürk ve Cumhuriyet ... Behçet K. YEŞİLBURSA ... 83

Avusturyalı Türkolog Herbert Jansky'nin Hayatı, Eserleri ve Türk Diline Hizmetleri ... M. Sani ADIGÜZEL ... 99

La Place De La Culture Dans L'enseignement Des Langues Etrangers ... Muammer NURLU ... 117

Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Yaratıcılıklarının İncelenmesi ... Neriman ARAL, Aysel KÖKSAL ... 127

İlk ve Ortaöğretimdeki Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesinde Yeni Bir Model ... Muammer ERGÜN ... 139

Türk Eğitim Sisteminde Toplam Kalite Yönetimi ... Muammer ERGÜN ... 149

Uzman Sistemler ve Uygulama Alanları ... Nursal ARICI ... 155

Ankara İli Lise Öğrencilerinin Biyoloji Öğretiminin Amaçlarına İlişkin Görüşleri ... Halil DİNDAR ... 167

Beyler Barajı'nda (Kastamonu) Yaşayan *Cyprinus carpio'nun* (L.1758) Karyotip Analizi ... Sefa PEKOL ... 173

Beyler Barajı'nda (Kastamonu) Yaşayan *Leuciscus cephalus'un* (L.1758) Karyotip Analizi ... Sefa PEKOL ... 179

Batı Karadeniz Bölgesi Syrphinae Faunası (Diptera: Syrphidae) ... Süleyman SARIBIYIK ... 185

Batı Karadeniz Bölgesi Milesiinae Faunası (Diptera: Syrphidae) ... Süleyman SARIBIYIK ... 195

Yazım Kuralları ve Yayın İlkeleri ... 205

Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi	Gazi University Kastamonu Education Journal
Sahibi: Prof. Dr. Enver HASANOĞLU (Rektör)	**Owner:** Prof. Dr. Enver HASANOĞLU (Rector)
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Refik TURAN (Dekan)	**General Publishing Manager:** Prof. Dr. Refik TURAN (Dean)
Editör: Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAÇAR	**Editor:** Assist. Prof. Dr. Ahmet KAÇAR
Yayın Kurulu: Prof. Dr. Refik TURAN Prof. Dr. Hasan VURDU Doç. Dr. Mustafa YEL Yrd. Doç. Dr. Bekir TÜRKMEN	**Editorial Board:** Prof. Dr. Refik TURAN Prof. Dr. Hasan VURDU Assoc. Prof. Dr. Mustafa YEL Assist. Prof. Dr. Bekir TÜRKMEN
Dizgi: Arş.Gör. Erkan YANARATEŞ	**Compositor:** Research Assistant Erkan YANARATEŞ
Bu dergi yılda iki defa yayınlanır.	This journal is published two times a year.

Gazi Üniversitesi
Kastamonu Eğitim Fakültesi Dekanlığı
37200 KASTAMONU
1 MART 1999

BU SAYIDAKİ MAKALELERİN HAKEMLERİ			
Prof.Dr. Dursun Ali AKBULUT	Ondokuz Mayıs Ü.	Doç.Dr. Servet ÖZDEMİR	Gazi Üniv.
Prof.Dr. Metin AKTAŞ	Gazi Üniv.	Doç.Dr. Ramazan ÖZEY	Marmara Ü.
Prof.Dr. Ali ÖZÇAĞLAR	Ankara Üniv.	Doç.Dr. Fatma ÖZKAN	Gazi Üniv.
Prof.Dr. İlhan SEZGİN	Gazi Üniv.	Doç.Dr. Vedat ÖZSOY	Gazi Üniv.
Prof.Dr. Refik TURAN	Gazi Üniv.	Doç.Dr. H. İbrahim YALIN	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Abdulvahit ÇAKIR	Gazi Üniv.	Doç.Dr. Mustafa YEL	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Süleyman DOĞAN	Gazi Üniv.	Yrd.Doç.Dr. Şenol BAL	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Serdar ERKAN	Gazi Üniv.	Yrd.Doç.Dr. Emin KARİP	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Necdet HAYTA	Gazi Üniv.	Yrd.Doç.Dr. Ömer SAYLAR	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Yalçın KARABULUT	Ankara Üniv.	Yrd.Doç.Dr. Bekir TÜRKMEN	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Suat KIYAK	Gazi Üniv.	Yrd.Doç.Dr. Perihan YALÇIN	Gazi Üniv.
Doç.Dr. Enver Aydın KOLUKISA	Gazi Üniv.		

Mart 1999 Cilt:7 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 149-152

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ

*Muammer ERGÜN**

Özet

Bu çalışmada eğitimde toplam kalite yönetimi üzerinde durulmuştur. Toplam kalite yönetiminin genel bir çerçevesi çizildikten sonra eğitimde toplam kalite yönetiminin ne olduğu açıklanmıştır. Daha sonra ise, Milli Eğitim Örgütünün eğitimde toplam kalite yönetimi ile ilgili yaptığı faaliyetler incelenerek bir eleştirisi yapılmıştır.

TOTAL QUALITY MANEGEMENT IN TURKISH EDUCATIONAL SYSTEM

Abstract

This article deals with total quality management in education. After describing a general framework for total quality management, total quality management in education is defined. Then the activities of Ministry of National Education in the are of total quality management were criticized.

Giriş

Eğitim yönetiminin gelişmesi yönetim kuramlarının gelişmesiyle paralel olmuştur. Geliştirilen bütün yönetim kuramları farklı biçimlerde eğitim yönetimini etkilemiştir. Yönetim kuramlarının neler olduğu incelenecek olursa, çeşitli yazarların yönetim düşüncesinin gelişimini farklı şekillerde sınıflandırdığı görülür.

Başaran, yönetimin gelişimini yedi ana gurupta incelemiştir. Bu guruplar sırasıyla; ataerkil yönetim, yapısal kuramlar, yönetsel kuramlar, nicel kuramlar, davranışsal kuramlar ve olumsallık kuramıdır (1).

Bursalıoğlu ise, eski kuramlar, yeni kuramlar ve daha yeni yaklaşımlar olarak yönetim kuramlarını üç ana gurupta incelemiştir (2). Eski kuramlar gurubunda, bilimsel işletme, yönetim süreçleri, bürokratik örgüt, yönetimin formülleştirilmesi ve dinamik yönetim kuramlarını incelemiştir. Yeni kuramlar gurubunda; insan ilişkileri, işbirliği, rasyonel karar, sosyal sistem, hizmetlerin takası, örgütte uyum gibi kuramları incelemiştir. Daha yeni yaklaşımlar gurubunda ise; enformasyon kuramı, sibernetik, operasyonel araştırma, genel sistem kuramı, açık sistem kuramı gibi kuramları incelemiştir.

Bedeian'a göer ise yönetim biliminin gelişimini dört ana gurupta toplamak mümkündür. Bu guruplar; bilimsel yönetim öncesi dönem, bilimsel yönetim kuramı, yönetsel davranış kuramı ve modern yönetim kuramlarıdır (3)

Owens, yönetim biliminin gelişmesini, klasik örgütsel kuramlar, insanilişkileri yaklaşımları ve örgütsel davranış akımları şeklinde sınıflandırmaktadır (4).

---

* *G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Kastamonu, TÜRKİYE.*

Son yıllarda ise yönetim kuramlarının üzerinde durduğu konular, örgütsel davranış, insan ilişkileri, örgüt iklimi, örgütsel yenileşme gibi konulardır.

Buna paralel olarak Japonyada gelişen bir yönetim biçimi, Japonya'yı gelişmiş ülkelerin önüne çıkarmayı başarmıştır. Bu yönetim biçimi "Toplam Kalite Yönetimi" diye anılmaktadır. Bu yönetim biçiminin ilk öncüleri Shewhart, Deming, Juran ve Feigenbaun'dur. Japonya II. Dünya savaşından sonra Deming'in ilkelerini uygulayarak kalkınmıştır.

Toplam kalite yönetiminde temel koşul mevcut durumu kabul etmeyip sürekli olarak örgütü daha ileriye götürmektir. Dikkat edilmesi gereken şey sonuçlar değil süreçlerdir.

TKY nin temelini sürekli gelişme, ilk defa ve her zaman doğruyu yapma ve müşterilerin doyumu önemlidir. Bunlar gerçekleştirilirken üretim ve hizmet sektörüne katılan insanların doyumu da ön plana çıkmaktadır.

Bir örgütte kaliteye ulaşabilmek için örgüt işgörenlerinin tamamının "başarıya giden yolun kaliteden geçtiğini" bilmesi gereklidir. Kalite ürün veya hizmetin üretiminden sonra kontrolüne dayanmamaktadır. Mal veya hizmet üretildikten sonra onda birtakım eksiklikler bulmak örgüt açısından pek bir şey ifade etmez. Önemli olan mal veya hizmeti üretirken hatasız üretmektir. Böylece üretim maliyeti de düşürülebilir.

TKY otokontrola dayalı bir yapılanmayı öngörmektedir. Üretilen mal veya hizmetin kalitesi, o mal veya hizmet üretilirken üretenler tarafından kontrol edilir. Böylece ölçülemeyen kalitesizlik maliyetleri de ortadan kaldırılır.

Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi

Şüphesiz ki bu yeni gelişen yönetim biçimi birçok ülkede eğitim örgütlerini de etkilemiş ve eğitimde toplam kalite yönetimi diye yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Bu kavram TKY nin eğitime uygulanmasıyla birlikte gelişmeye başlamıştır.

Öğretmenlerin işlerinden, çocukların öğrenmeden zevk almalarını sağlayarak ortak amaç için, insan materyal ve metotlar ağının hep birlikte işe koşulması Deming'in yeni yönetim teorisinin dayanağını oluşturmaktadır (5). Deming'in yönetim teorisinin merkezini psikoloji, bilim, değişme ve sistemler teorisi terimleri hakkında derin bilgi sahibi olmak oluşturmaktadır.

Derin bilgi kavramı eğitim liderlerine "bir sistemde yönetimin, okullara uygun değerlendirmeye sahip olmaları gerektiğini, ve bir okul sisteminin hangi değişmelerden etkileneceğini anlamalarının gerektiğini, insanların görünürde hangi psikolojiye ihtiyaçlarının olduğunu anlaması gerektiğini ve hangi bilgiyi sağlayacağını önceden bilmeleri gerektiğini" önermektedir (5).

Ürettiği ürün insanların davranışlarındaki olumlu değişmeler olarak görülen eğitim kurumlarında kalite ve verimliliğin arttırılması bugün ülkemizin ana problemlerinden biridir. Klasik yönetim anlayışıyla yönetilen eğitim kurumlarındaki kaliteyi ve verimliliği arttırabilmek için TKY bir çıkış yolu olabilir. Ancak burada karşımıza kar amaçlı mal üreten örgütlerde uygulanan ve ekonomik bir sistem olan TKY'ni kar amacı olmayan, hizmet üreten ve sosyal bir sistem olan eğitime uygulama zorluğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye bir taraftan eğitim sisteminin sayısal olarak genişletilmesi için çaba harcarken diğer yandan toplumun sürekli olarak değişen bilgi ihtiyacını karşılayabilmek için eğitim sistemini geliştirmek zorundadır (6). Eğitim sisteminin geliştirilmesi gerektiğini birçok bilim adamı ile birlikte sistemin içindeki yöneticilerde kabul etmektedir.

Bugünün insanı bilime dayalı bir toplum düzeni içinde, bilimin ürünü, yöntemi ve uygulamalarından yararlanarak yaşamı zenginleştirmek durumundadır. Bu ise toplumun gelişmişlik düzeyiyle paralellik gösterir. Gelişmiş bir toplum olmanın en önemli koşulu ise bilimin ürünü ve yöntemlerini insanlara kazandırmaktır. Bu demektir ki hem bireyin modern bir yaşam sürmesini sağlamak hem de toplumun gelişmesini ve sürekliliğini güvence altına almak, bilimsel bilgi ve tekniklerden yararlanan bir eğitim sistemini gerektirmektedir. Nicel ve nitel olarak eğitimin sürekli geliştirilmesinde ve güncelleştirilmesinde TKY önemli bir rol oynayabilir. Çağımızın temel gereksinimleri olan yaratıcılık, yenilik, değişim, uyum, hız ve estetik anlayışı TKY'nin özünde mevcuttur.

Çevresel sistemlerdeki değişmelerden etkilenen eğitim sistemi yeni bir yaklaşım olan TKY den etkilenebilir mi? Geleneksel bilgiye dayalı eğitim anlayışından, temelinde insan felsefesi yatan ancak ekonomik bir sistem olan TKY'ne geçilebilir mi?

Eğitim sistemindeki uygulamalarla öğretmenlerin, yöneticilerin ve tüm eğitim çalışanlarının sürekli geliştirilmesi ve yeni bilgilerle donatılması imkansızdır. Türk Eğitim Sistemindeki hizmetiçi eğitim programları incelendiğinde bu gerçek açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. TKY'nin bir ilkesi olan "sürekli geliştirme" ilkesiyle eğitim işgörenleri sürekli geliştirilebilir.

Deming'in ilkelerinden bir tanesi "devamlı gelişme"dir. Eğitimciler için devamlı gelişmeye doğru gitme eğitim sisteminin bütün birimlerinin, öğretme metotları, yönetimsel uygulamalar ve beslenme hizmetlerinin kaliteye doğru gelişmesi anlamına gelmektedir.

Deming'in incelemelerinin birçoğu insanlarla ilgili değil de sistemlerin örgütlenmeleri ile ilgili problemlerdir. Deming, problemlerin aşağı yukarı %95'inin işgörenlerden değil de sistemden kaynaklandığını ve yönetimin sorumlu olduğunu ileri sürmüştür. İşgörenler sistemin sınırlamaları içinde kesinlikle yıpratıcı olan işlerini en iyi şekilde yapmaktadırlar (7).

Eğitim çevresi, öğretmenler, anababalar ve bütün öğrenciler sistemi korumak ve geliştirmek için sistemin karar verme sürecinde bir girdi olarak destek rolü oynar.

Türk Eğitim Sisteminde Toplam Kalite Yönetimi

MEB'nın toplam kalite yönetimine bakışı incelendiği zaman hiçte iyi olmayan bir tablonun ortaya çıktığı görülmektedir. II. Dünya Savaşından sonra japonyada uygulanmaya başlayan ve 80'li yıllarda Amarika'da yaygınlaşan TKY Türkiye'ye ancak 90'lı yıllarda girmeye başladığını görmekteyiz. Ancak MEB. Birçok konuda olduğu gibi bu konuda da maalesef geç kalmış durumdadır.

MEB'nın 1998 ve 1999 yılları hizmetiçi eğitim planları incelendiğinde eğitimde TKY ile ilgili 1998 yılında 6 hizmetiçi eğitim faaliyeti düzenlenmesini planladığı ve bu faaliyetlerde toplam 450 kişinin bu konuda hizmetiçi eğitimden geçirilmesini öngördüğü (8), aynı şekilde; 1999 yılında 10 faaliyet planlandığı bu faaliyetlerin 7 sinde 410 kişinin hizmetiçi eğitimden geçmesinin öngörüldüğü 3 faaliyetin katılımcı sayısının ise belirsiz olduğu (9), açık bir şekilde görülmektedir.

Türk Eğitim Sisteminin eğitimde TKY uygulamalarına başlaması nicel olarak çok yetersiz olduğu yukarıdaki verilerden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu nicel yetersizliğin yanında nitel yönden yeterliği ise tartışmaya açıktır.

80'li yılların kalite yılları, 90'lı yılların yeniden yapılanma yılları, 2000'li yılların ise hız yılları olarak (10) tanımlandığı bir ortamda, 2000'e çeyrek kala Türk milli eğitimi hala çağın

80'li yıllarında geziyor ise o ülkenin eğitim sisteminden fazla bir şey beklememek gerekir. Japonya artık toplam kalite yönetimini bırakmış ve "sıfır hata yönetimine" geçmiştir. Yani ürettiği mal ve hizmeti sıfır hatalı olarak talep eden kişilere sunmaya başlamıştır.

Kötü bir strateji sağlanan bilgiyi etkisiz kılar, kusurlu uygulama iyi bir stratejinin başarısız görünmesine neden olur (10). MEB'nın dünyada gelişimini tamamlayan TKY ni eğitimde uygulamaya geç başlaması kötü bir strateji olarak tanımlanabilir. Yinede bunu göz ardı edecek olursak, ME personelini TKY hakkında bilgilendirecek hizmetiçi eğitim kurs ve seminerleri düzenlemesini iyi bir strateji olarak ele alabiliriz. Ancak bu defa da açılan bu kurs ve seminerlerin nicel olarak yetersizliği karşımıza çıkmakta, uygulamanın kusurlu yapıldığı açıkça görülmektedir. Bu da stratejinin başarısız olmasına neden olur.

Sonuç olarak bütün bunların önüne geçebilmek için Bakanlık Merkez örgütünün üst düzey yönetimi tarafından TKY ile ilgili yeni stratejilerin belirlenmesi, bu stratejiler uygulanmasında çağın getirdiği yeni teknolojilerden en üst düzeyde yararlanılması gerekmektedir. Bu ise bilgisayarı Milli Eğitim örgütü içinde etkili kullanımının sağlanmasıyla gerçekleşebilir. Bilgisayarın etkili bir şekilde kullanılması; birçok okulda var olan bilgisayarların sadece öğrenci kayıtlarının tutulmasında, eğitim programlarının yapılmasında ve muhasebe işlemlerinin yapılmasında kullanılması anlamına gelmemelidir. Bütün bunların çok ilerisinde; bilgisayarlar yoluyla yeni bilgilere en kısa zamanda ulaşmak bilgisayarı etkili kullanmak anlamına gelmelidir. Bu da Milli Eğitim örgütünün merkez ve taşra teşkilatları ve bütün okullar da dahil olmak üzere internete ulaşabilmesi ve örgütün ihtiyacı olan her türlü bilgiyi bu kanalları kullanarak elde etmesi anlamına gelmektedir.

Kaynaklar

1. Başaran, İ. Ethem, Yönetime Giriş, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No:35 Ankara, 1984, s.13-41.
2. Bursalıoğlu, Ziya, Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama, Pegem Yayınları, Ankara, 1997, s.17-59.
3. Özdemir, Servet, 1995 "Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi". Verimlilik Dergisi Toplam Kalite Özel Sayısı. Milli Prodüktivite Merkezi Yayını, Ankara, 1995, s.214.
4. Owens, G. Robert, Organizational Behavior in Education, Prentice Hall, New Jersey, 1991, s.45-70.
5. Horine, Julie, "Improving the Educational System Through Deming's Systems Teory". The Educational Forum. Volume 58 Fall 1993, s.32, 34.
6. Karip, Emin, Kemal Köksal, "Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi". Eğitim Yönetimi, Yıl 2, Sayı 2. Bahar 1996, s.245.
7. Deming, W.E., The News Economics for Industry, Government, Education, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, 1991.
8. M.E.B., Milli Eğitim Bakanlığı 1998 Yılı Hizmetiçi Eğitim Planı, TC. MEB. Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1998.
9. Milli Eğitim Bakanlığı 1999 Yılı Hizmetiçi Eğitim Planı, TC. MEB. Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1999.
10. Gates, Bill, Dijital Sinir Sistemiyle Düşünce Hızında Çalışmak, (Çev:A.Cevat Akkoyunlu) Doğan Kitapçılık AŞ. İstanbul, 1999, s.13, 23.